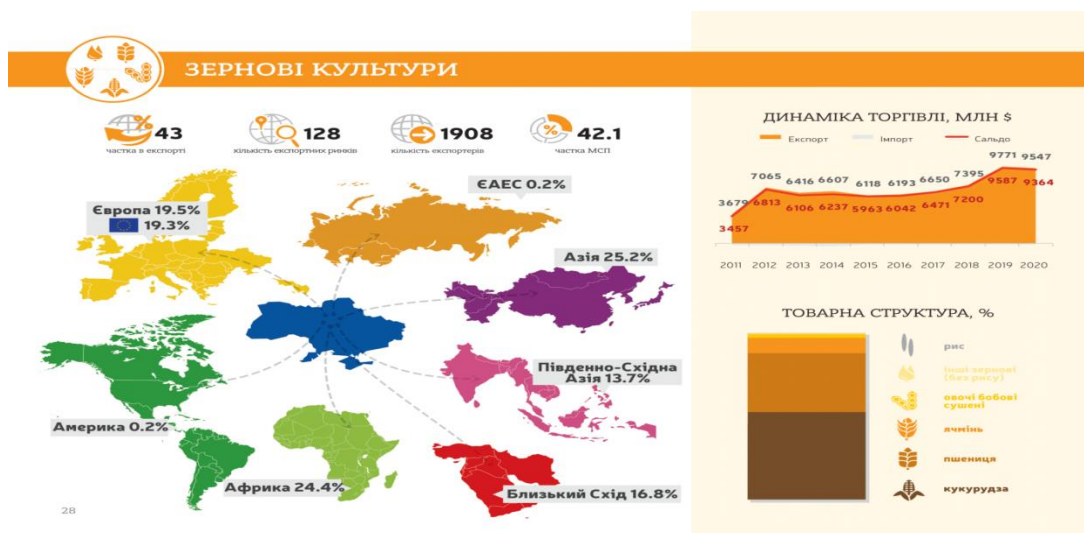

بررسی روند تولید و صادرات غلات اوکراین در سال 2021

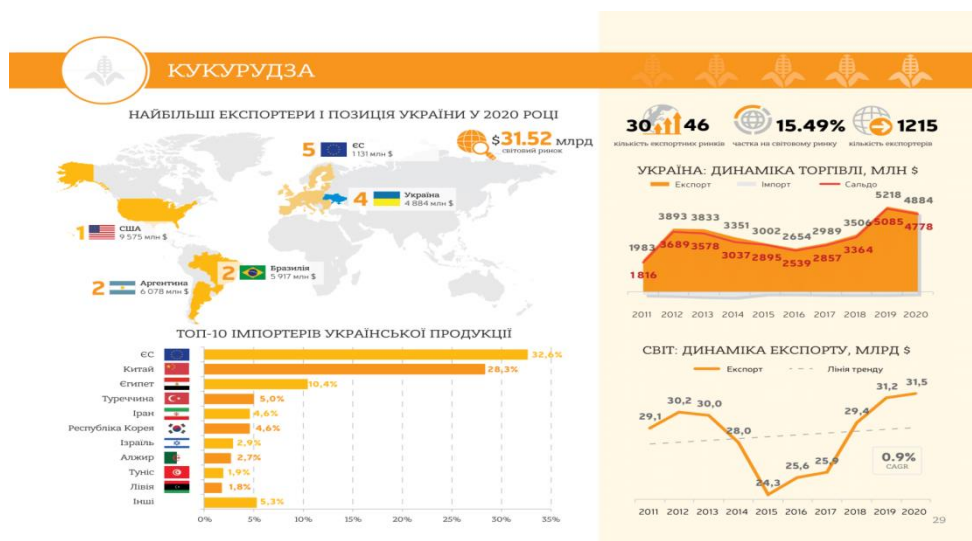
بازار محصولات غلات اوکراین را می توان به طور کامل با یک عدد مشخص کرد. از سال 2018 تا اول اکتبر 2021، اوکراین بیش از 180 میلیون تن ذرت، گندم و جو صادر کرد. این مقدار دانه برای ایجاد یک ناوگان با حدود 2400 کشتی فله بر به طول 500 کیلومتر که هر کدام 974 هزار تن بارگیر نیاز است. آمارهای صادراتی اوکراین در سال 2021 در ماه آگوست توسط شرکت Kernel بعنوان یکی از بزرگترین صادرکنندگان غلات اوکراین و شرکت Transbalkterminal دارنده بزرگترین سیلو، ثبت شد. بنابراین، جای تعجب نیست که طبق آمارهای انجمن کسب و کار و تجارت اوکراین (UBTA) در ساختار صادرات محصولات کشاورزی، سهم غلات و محصولات آن در سال 2020 میلادی سهم 43٪ اعلام شود.

با این حال، در واقعیت، بازار غلات فقط مربوط به ذرت، گندم و جو نیست. بر اساس گزارش سرویس آمار دولتی، اوکراین 16 نوع قلم از انواع غلات و حبوبات عمده صادر می کند. بر اساس نتایج 4 سال گذشته می توان آنها را به وضوح به 4 گروه تقسیم کرد. "سه غله بزرگ" - ذرت، گندم و جو - در حجم صادراتی بیش از 1 میلیون تن، سه محصول نخود فرنگی، سورگوم و ارزن در سال های اخیر با حجم صادراتی بیش از 100 هزار تن، 4 محصول دیگر نخود، لوبیا، جو دوسر، چاودار به طور عمده در حجم بیش از 10 هزار تن؛ و 6 محصول

دیگر نیز وجود دارد که با حجم از چند صد تن تا 10 هزار تن به خارج از کشور صادر می شود که شامل برنج، عدس، چاودوم (تریتیکاله)، لوبیا، گندم سیاه و دانه فناری از آنها نام برده می شود. اگرچه محصول اصلی غلات اوکراین امروز در واقع ذرت است. اینجاست که بررسی خود را از بازار غلات آغاز می کنیم.

ذرت:

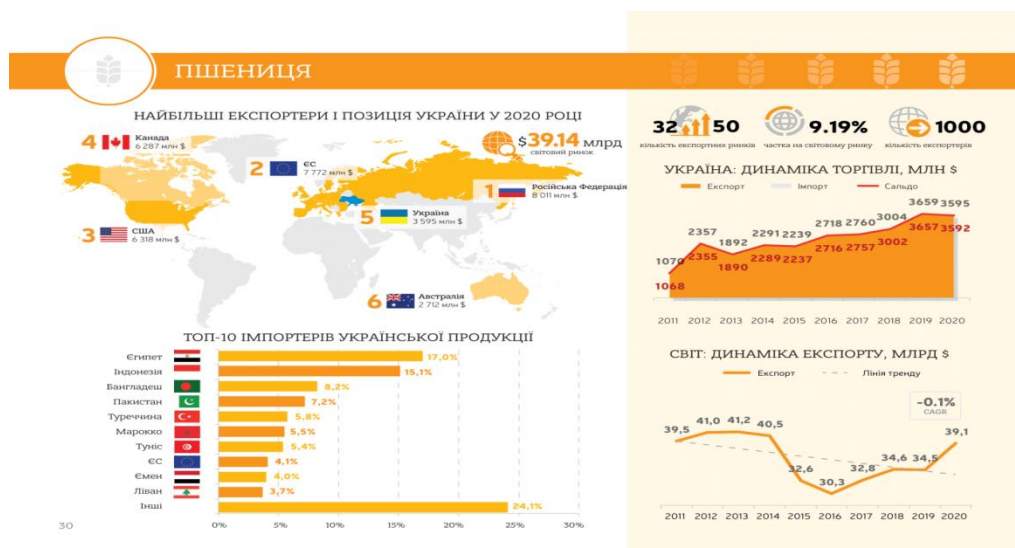

امروزه اوکراین یکی از بزرگترین بازیگران در بازار جهانی است. بر اساس گزارش UBTA، در سال 2020 اوکراین با صادرات 27.9 میلیون تن بیش از 15٪ از بازار جهانی و از نظر ارزش صادرات ذرت، اوکراین با 4.9 میلیارد دلار بعد از ایالات متحده، برزیل و آرژانتین رتبه چهارم در جهان قرار گرفت. علاوه بر این، سال 2020 یک سال بحث برانگیز برای کشت ذرت در اوکراین بود. از یک طرف، به دلیل فاجعه های آب و هوایی شناخته شده، محصول ذرت در اوکراین برای اولین بار در سه سال گذشته به سختی از 30 میلیون تن فراتر رفت و طبق آمار مرکز دولتی آمار، این محصول به 30.3 میلیون تن رسید، در حالی که سال قبل 35.9 میلیون تن و در سال 2018 هم 35.8 میلیون تن بود. به عبارت دیگر، 4.9 میلیارد دلار درآمد، دومین سال تامین درآمدی کشور در کل تاریخ صادرات ذرت از اوکراین بود. تنها سال 2019 پربارتر بود زمانی که صادرکنندگان 32.3 میلیون تن ذرت را به مبلغ 5.2 میلیارد دلار به بازارهای خارجی عرضه کردند. اما به طور کلی، بازار ذرت پویایی مثبتی را نشان می دهد. در سال 2014 تا 2017، طبق داده های مرکز آمار دولتی، برداشت ذرت در اوکراین از 29 میلیون تن تجاوز نکرد و در سال 2015 به طور کلی به 23 هزار تن رسید. در همان زمان، طبق داده های انجمن کسب و کار و تجارت اوکراین (UBTA)، در 10 سال گذشته اوکراین حضور خود را در بازارهای صادراتی را از 30 به 46 کشور، که در آن ذرت بیش از 10 هزار دلار عرضه می شود، گسترش داد. در عین حال، تعداد صادرکنندگان ذرت از اوکراین به هزاران نفر می رسد. در سال 2020، بیش از 1.2 هزار شرکت، ذرت را برای بازارهای خارجی عرضه کردند.

در پایان سال 2020 در ساختار صادراتی ذرت، سهم بزرگ صادرات با 85.5٪ به اتحادیه اروپا، چین، مصر، ترکیه، ایران و کره جنوبی تعلق دارد. در سطح کشوری، چین واردکننده اصلی ذرت اوکراین با 1.38 میلیارد دلار (28.3٪) بود و حجم صادرات به مصر و هلند تقریباً یکسان، کمی بیش از 500 میلیون دلار (هر کدام 10٪) بود.

در سال 2021، ساختار صادرات ذرت عملاً بدون تغییر باقی ماند، با این تفاوت که چین سهم خود را حتی بیشتر کرد و به 32.5٪ افزایش داد. بر اساس نتایج 9 ماهه امسال هم، صادرات کنندگان، 1.17 میلیارد دلار ذرت به چین، مصر و هلند (تقریباً به همان اندازه)، هر کدام حدود 10٪، به مبلغ 360-390 میلیون دلار تحویل دادند. به طور کلی، برای 9 ماه سال 2021، ذرت از اوکراین 15.1 میلیون تن به ارزش 3.6 میلیارد دلار (7.47٪ از ارزش کل صادرات) صادر شد. در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، ذرت 19.2 میلیون تن به مبلغ 3.2 میلیارد دلار در سال 2020 صادر شد. شایان ذکر است که از اول اکتبر در اوکراین، محصول ذرت تنها از 600 هزار هکتار برداشت شده که بسیار کمتر از مدت مشابه سال 2020 و آنهم در نتیجه تاخیر در شروع بهار سال گذشته است؛ اما عملکرد ذرت هنوز به طور قابل توجهی بالاتر یعنی 5.2 تن در هکتار در مقابل 4 تن در هکتار در سال گذشته است. کارشناسان انجمن غلات اوکراین (UGA) به طور کلی یک رکورد مطلق جدید (38 تا 40 میلیون تن) را پیش بینی می کنند.

گندم:

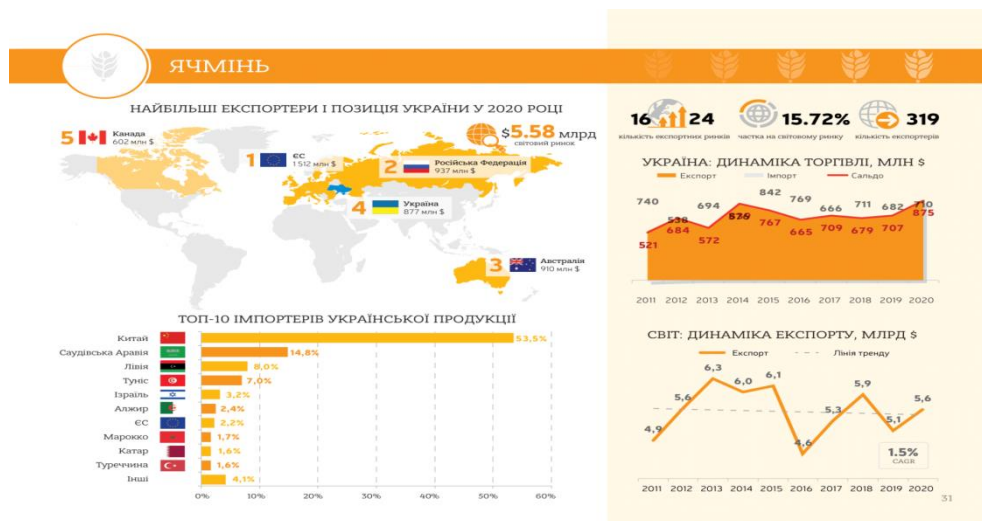
وضعیت بازار گندم در مجموع، شبیه تصویر بازار ذرت است. روندها یکسان است، اما چندان واضح نیست. طبق گزارش UBTA، در سال 2020، اوکراین از نظر صادرات گندم (3.6 میلیارد دلار) در جایگاه پنجم بازار جهانی قرار گرفت. ایالات متحده آمریکا، کانادا، روسیه و اتحادیه اروپا صادرات بیشتری داشتند. همزمان،

سهم اوکراین 9.2٪ است (به طور کلی، حجم صادرات گندم در جهان از 39 میلیارد دلار فراتر رفت). همانطور که در مورد ذرت، در طول 10 سال گذشته اوکراین به طور قابل توجهی حضور خود را در بازار جهانی گسترش داده، تعداد کشورهای که گندم اوکراین به آنها بیش از 10 هزار دلار عرضه می شود هم از 32 به 50 کشور افزایش یافته است. اکنون بیش از 1000 شرگت گندم اوکراین را صادر می کنند.

در ساختار صادرات گندم نیز جهت گیری های اولویت دار وجود دارند. تفاوت با بازار ذرت در این است که اوکراین غلات را در سطح بسیار متوسط (فقط 4٪) به اروپا صادر می کند. در سال های اخیر، کشورهای اصلی واردکننده گندم اوکراین مصر و اندونزی بودند. سال گذشته مصر 17٪ و اندونزی 15.1٪، گندم اوکراین را وارد کرد. طبق داده های 9 ماهه امسال خدمات گمرکی دولتی، اندونزی 19.7٪ و مصر 14.9٪ از اوکراین گندم وارد کرده اند. علاوه بر این، ترکیه نیز عرضه گندم اوکراین را از 5.8٪ به 8٪ افزایش داده است. این کشور اکنون در جایگاه سوم قرار دارد. دیگر واردکنندگان عمده گندم اوکراین کشورهای مراکش، تونس و یمن هستند. سهم سایر کشورهای واردکننده در سال گذشته بیش از 4٪ نبود.

به طور کلی، هم پویایی تولید و هم پویایی صادرات گندم از همان بردار بازار ذرت پیروی می کند. موفق ترین سال هم برای کشاورزان و هم برای صادرکنندگان سال 2019 بوده که حاصل آن بر اساس گزارش سازمان آمار کشور، تولید 28.3 میلیون تن گندم در 6.8 میلیون هکتار با عملکرد 4.1 تن در هر هکتار و صادرات بیش از 20 میلیون تن و درآمد 3.66 میلیارد دلار بود. اوکراین سال گذشته را با آمارهایی چون 24.9 میلیون تن تولید، 18.1 میلیون تن صادرات و 3.59 میلیارد دلار درآمد به پایان رساند. قابل ذکر است که علیرغم کاهش چشمگیر صادرات، میزان کل معاملات عملاً بدون تغییر باقی ماند؛ یعنی گندم در بازار جهانی گران شد.

آمارهای 9 ماهه امسال هم نشان می دهد که اوکراین 13.1 میلیون تن گندم به مبلغ 3.15 میلیارد دلار صادر کرده است. میانگین قیمت 240 دلار در هر تن در برابر 198 دلار سال گذشته، نشان می دهد که قیمت گندم حتی بیشتر هم شده است. به گفته وزارت سیاستگذاری کشاورزی و غذا، در سال 2021، کشاورزان اوکراینی 32.8 میلیون تن گندم برداشت کردند. به دو دلیل این یک رکورد جدید در تاریخ کشور محسوب می شود؛ از یک طرف، کل سطح زیر کشت گندم در سال 2021 به طور قابل توجهی بیشتر از سال گذشته است (7.1 میلیون هکتار در مقابل 6.5 میلیون هکتار) و همزمان شرایط آب و هوایی در فصل کشت امسال برای کشت گندم بسیار مساعد بود. بنابراین دلایل زیادی وجود دارد که بر این باور باشیم که رکورد صادرات دو برابری گندم - چه از نظر ارزش و چه از نظر میزان نوع - مناسب خواهد بود. اگرچه همه چیز در جهان نسبی است، اما در حال حاضر سهم گندم از کل صادرات اوکراین (با توجه به نتایج 9 ماهه امسال گمرک دولتی)، 6.5٪ و در پایان امسال از 7.3٪ فراتر رود.

جو از همه لحاظ رتبه سوم محصول غلات اوکراین است. تا به حال، در اوکراین در حجم تا 10 میلیون تن تولید می شد و در حجم هایی که به طور قابل توجهی از 5 میلیون تن تجاوز نمی کرد و اغلب بسیار کمتر صادر می شد. با این حال، در پایان سال 2021، به نظر می رسد این نظریه در حال تغییر است. طبق داده های اولیه، برداشت جو امسال در اوکراین به 10.1 میلیون تن خواهد رسید (در سال 2020 - فقط 7.6 میلیون تن بود). این یکی دیگر از رکوردهای غلات اوکراین است. تاکنون بهترین نتیجه تایید شده 8.9 میلیون تن با عملکرد 3.4 تن در هکتار در سال 2019 بود. بر اساس گزارش سرویس آمار دولتی، سال گذشته میزان برداشت 3.2 تن در هکتار بود. بر اساس داده های تارنمای Harvest Online 2021 project، میزان کشت جو امسال، 5.7 تن در هکتار را ثبت می کند.

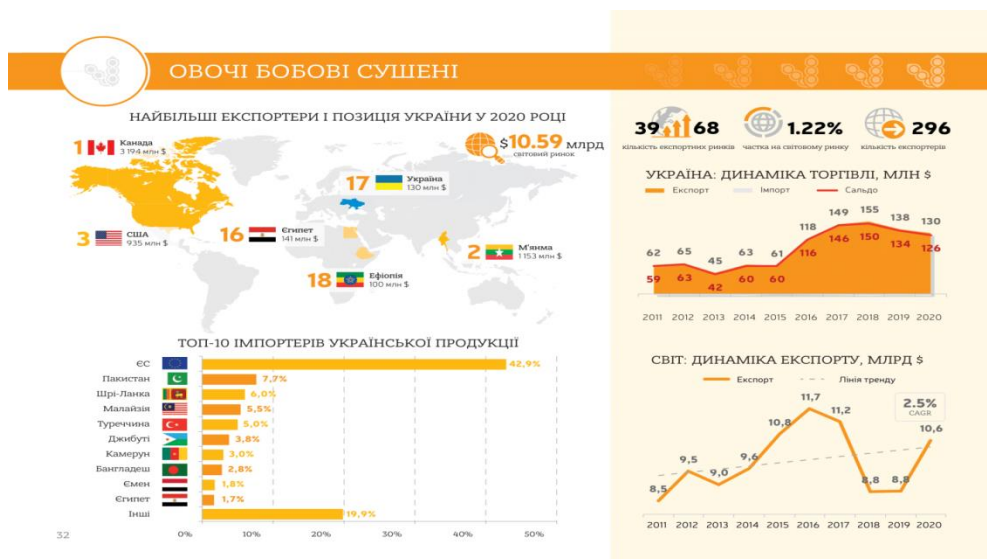
دلایل رشد سریع بازار جو هم مشابه است؛ افزایش قیمت جو در بازار جهانی کشاورزان را تحریک می کند تا سهم جو در تناوب زراعی را افزایش دهند و عامل دیگر مربوط به فناوری و یک فصل مساعد از نظر آب و هوایی است که میزان سطح زیر کشت را افزایش داده است. تفاوت بازار جو اوکراین با بازار گندم و ذرت در این است که حجم صادرات این محصول طی چهار سال گذشته به طور پیوسته در حال رشد بوده است. صادرات جو در سال 2018، رقم 3.6 میلیون تن، در سال 2019 رقم 4.1 میلیون تن، در سال 2020 رقم 5 میلیون تن و در پایان 9 ماه امسال هم رقم 4.2 میلیون تن، را نشان می دهد. صادرات جو از نظر ارزشی نیز به صورت خطی در سال های اخیر رشد داشته و از 682 میلیون دلار در سال 2018 به 930 میلیون دلار در 9 ماهه امسال رسیده است. در سال گذشته، سهم صادرات جو از کل صادرات اوکراین نیز چنین بوده و از 1.78٪ به 1.92٪ امسال رسید. متوسط قیمت های صادراتی جو و همچنین حجم تولید، در یک سیستم منسجم قرار نمی گیرند: در سال 2018، جو گران تر از دو سال بعد از آن بود. اما طی سال گذشته، جهش قیمت ها در بازارهای بین المللی

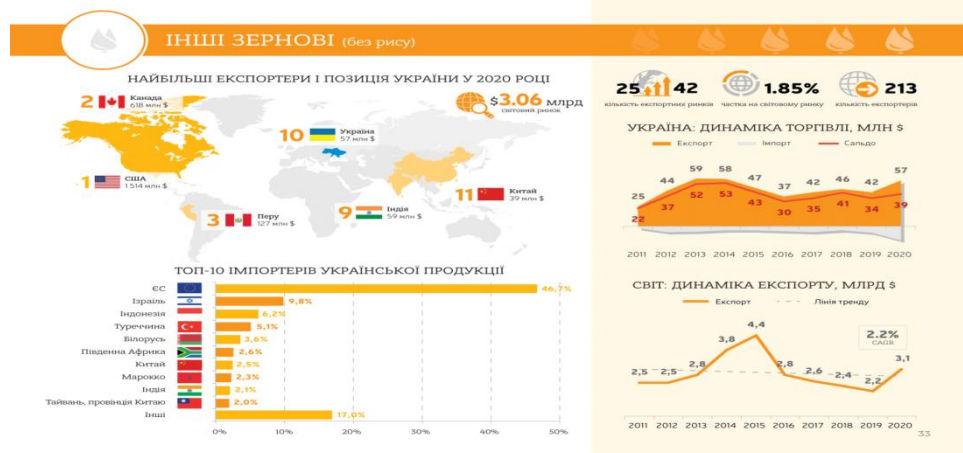
واضح و قابل توجه بود؛ طبق گزارش سرویس آمار دولتی اوکراین، قیمت جو از 174 دلار در سال 2020 به 219 دلار در 9 ماه سال 2021 تغییر کرده است.

در مورد وضعیت کلی بازار جو، طبق آمار UBTA، اوکراین در سال 2020 با سهم 15.7 درصدی از نظر حجم صادرات در رتبه چهارم جهان قرار گرفت (کل ارزش جو صادراتی در بازار جهانی 5.6 میلیارد دلار بود). در عین حال، طی 10 سال گذشته، تعداد بازارهای صادراتی که اوکراین به آنها جو به ارزش بیش از 10 هزار دلار عرضه می کند، از 16 به 24 کشور افزایش یافته و تعداد شرکت های صادرکننده هم تا سال 2020 به 319 شرکت افزایش یافته است.

اما در ساختار صادرات جو در سال های اخیر، بارزترین روند افزایش، عرضه به چین است. در سال 2018، اوکراین 152 میلیون دلار جو به چین صادر کرد که 21.5٪ از کل صادرات جو اوکراین بود. در سال 2020، سهم چین در واردات جو اوکراین به 53.5٪ افزایش یافت و در پایان 9 ماهه امسال هم به 64.5٪ رسید. یعنی در 3 سال، چین واردات جو از اوکراین را سه برابر کرده است. ترکیه همچنین واردات جو اوکراین را به شدت افزایش داد: سهم آن در ساختار صادرات این محصول از اوکراین از 1.6٪ در سال 2020 به 10.2٪ در 9 ماه امسال رسید. سومین بازیگر بزرگ در بازار صادرات جو عربستان سعودی است. سال گذشته این کشور 129 میلیون دلار و امسال 63 میلیون دلار جو از اوکراین وارد کرده و در مجموع، این سه کشور 81.5٪ جو 9 ماه امسال را وارد کرده اند.

نخود فرنگی و ارزن:

بر اساس گزارش UBTA، در سال 2020، اوکراین در رتبه بندی جهانی صادرکنندگان حبوبات جایگاه هفدهم را به خود اختصاص داد و 130 میلیون دلار حبوبات شامل نخود، نخود فرنگی، لوبیا، عدس و ارزن صادر کرد. در واقع در این زمینه نیز صادرات اوکراین در حال توسعه است. اگرچه سهم اوکراین در بازار جهانی تنها 1.2٪ است اما در 10 سال گذشته حضور خود را از 39 بازار در سال 2011 به 68 بازار صادراتی افزایش داده است. علاوه بر این، تقریباً 300 صادرکننده در صادرات حبوبات فعال هستند. نکته ظریف سهم نخود فرنگی در بازار است؛ در سال 2020، اوکراین با صادرات 93.7 میلیون دلار نخود فرنگی، 72٪ از کل عرضه حبوبات به بازارهای خارجی را نخود فرنگی به خود اختصاص داد.

امروزه نخود فرنگی شاید "افسرده‌ترین" محصول در بین غلات و حبوبات هم از نظر تولید و هم از نظر صادرات است. طی 5 سال گذشته، نخود فرنگی در اوکراین کاملاً زمین زیر کشت خود را از دست داده است؛ مناطق کشت شده در حال کاهش، حجم تولید در حال کاهش و صادرات رو به کاهش است. اگر در سال 2017 سطح زیر کشت نخود فرنگی از 400 هزار هکتار فراتر رفت، میزان برداشت به 1.1 میلیون تن و صادرات نخود خشک بر اساس گزارش سرویس آمار دولتی 561 هزار تن بود؛ اما، بعد از آن تا سال 2020 سطح زیر کشت به 234 هزار هکتار کاهش یافت میزان برداشت 479 هزار تن و صادرات 378 هزار تن شد. دلیل اصلی پویایی منفی، تغییر وضعیت در بازارهای خارجی است. پیش از این اوکراین بخش قابل توجهی از نخود فرنگی را به هند صادر می کرد. در سال 2018، هند 194 هزار تن نخود اوکراینی از 621 هزار تن عرضه شده به بازارهای خارجی را وارد کرد (تقریباً یک سوم)؛ اما، در سال های اخیر، هند سیاست حمایتی را در مورد نخود فرنگی دنبال کرده؛ در نتیجه، در سال 2020 حتی در بین ده واردکننده بزرگ حبوبات از اوکراین قرار نگرفت و برای 8 ماهه امسال هم اصلاً یک تن نخود اوکراینی وارد نکرد. اکنون خریداران اصلی آن برخی از کشورهای اتحادیه اروپا، آسیا و آفریقا هستند. بر اساس نتایج 8 ماهه، تنها 4 کشور حجم قابل توجهی نخود فرنگی را از اوکراین وارد کردند که شامل ایتالیا 41 هزار، ترکیه 28 هزار، پاکستان 16 هزار و اتیوپی 15 هزار تن از 188 هزار تن می شوند. بنابراین، به طور کلی، وضعیت بازار نخود فرنگی در حال حاضر نامشخص است و کارشناسان به چشم

انداز آن خوش بین نیستند. با این حال، در سال 2021، وضعیت مثبت کلی در بخش غلات و حبوبات بر بازار نخود فرنگی تاثیر گذاشته است. بر اساس برآوردهای اولیه، برداشت ناخالص نخود فرنگی در سال 2021 بالغ بر 570 هزار تن بوده است.

در بازار سایر محصولات حبوبات، روند مشخصی مانند بخش نخود فرنگی وجود ندارد. به عنوان مثال، صادرات نخود طی 3 سال در اوکراین از 4.9 هزار تن در سال 2018 به 39.5 هزار تن در سال 2020 افزایش یافت. با این حال، نمی توان از ذکر این نکته غافل شد که نخود فرنگی در بازار غلات یک رقیب دارد که آن ارزن است. صادرات ارزن از سال 2018 چهار برابر شده و از 25 هزار تن به 110 هزار تن در سال 2020 رسید. برای 8 ماه امسال هم، ارزن تاکنون 108 هزار تن صادر شده است. علاوه بر این، تا پایان امسال، اوکراین به بزرگترین صادرکننده این محصول در جهان تبدیل می شود. بازار صادرات جهانی ارزن بسیار کم حجم و در حد 300 تا 350 هزار تن است. در عین حال، طبق گزارش UBTA، در سال 2020 واردکنندگان اصلی ارزن اندونزی، لهستان و بریتانیا بودند. امسال اندونزی و لهستان جایگاه خود را حفظ کرده اند و آلمان جای بریتانیا را گرفت.

براساس UBTA، کل صادرات غلات در سال 2020 از اوکراین از 9.5 میلیارد دلار فراتر رفت و صادرکنندگان در سال گذشته اندکی از رکورد تاریخی 9.8 میلیارد دلار در پایان سال 2019 فاصله گرفتند؛ اما ممکن است سال 2021 را با نتیجه 10 میلیارد دلار به پایان برسانند. برای این کار پیش نیازهایی وجود دارد. علاوه بر این، اکنون اوکراین غلات را به اکثر مناطق جهان به استثنای ایالات متحده، استرالیا و کشورهای جامعه اقتصادی اوراسیا عرضه می کند. تعداد کل بازارهای صادرات غلات که اوکراین در حال حاضر در آنها حضور دارد حدود 130 کشور است. تعداد کل صادرکنندگان تقریباً 2 هزار شرکت هستند.